

kifejezése. Olyan költemények gyűjteménye, amelyet nemcsak a tervük teljesítéséért és túlteljesítéséért harcoló bányászok, hanem minden harcos dolgozó a saját élete tükröződésének tekinthet. Ujjászületett és egyre fejlődő költészetünk jelentős eredménye ez a kötet.

Ha valaki rászolgált írónk közül a Kossuth-díjra, úgy *Méray Tibor* kétségtelenül rászolgált. Koreai tudósítási művek és tettek egyidőben. Arra figyelmeztetnek: egy pillanatra se feledjük, hogy valahol nincs béke a földön; hogy az amerikai imperialisták az egész világra szeretnék kiterjeszteni a koreai háborút. Korea földjén rémségek mennek végbe — de lelkesítő hőstettek is. Kim Ir Szen népe és a kínai önkéntesek bebizonyították, hogy legyőzhetetlenek az igazukért — szabadságukért és függetlenségükért harcoló népek.

Kardos László műfordító, a szovjet költők antológiájának összeállításáért; *Király István* haladó hagyományainak ápolásáért, Mikszáthról írott könyvéért; *Devecseri Gábor* pedig a világirodalom legnagyobb eposzáinak, az *Ilias*-nak fordításáért kapott Kossuth-díjat.

Új Kossuth-díjasaink új művei számottevő mértékben gazdagították irodalmunkat. Műveik gyönyörködtetik az olvasót, fejlesztik ízlését; hazafiasságra, helytállásra, a munka szeretetére nevelik az embereket. Mennél többen ismerkednek meg ezekkel az alkotásokkal, annál erősebbé válik a békéért és a szocializmusért harcoló népünk.

FÖLDES MIHALY

A könyvtáros felelős minden könyvért!

A Központi Statisztikai Hivatal múlt év szeptember 1-i felmérése szerint tömegkönyvtárainkban több mint négymillió kötet könyv van. Ha a könyveknek csak a vételárát számítjuk, akkor is hatalmas kincs ez együtt, közel százmillió forintnyi érték. De a könyvek valódi értéke ennek sokszorososa, mert hisz ha egy könyvet harmincan olvasnak el, az harmincszor annyi hasznot hajtott, mint az, amelyet csak egy ember olvasott el. Különlegesen nagy értéke van azoknak a könyveknek, amelyek a boltokból teljesen kifogytak.

Mindebből nyilvánvaló, hogy könyvtárainkban óriási kulturális kincs van felhalmozva.

Szocialista kultúránknak ez az aranyalapja a könyvtárosok gondjaira van bízva azért, hogy a könyveket minél több dolgozóhoz eljuttassák, hogy ezt a kincset állandóan kamatoztassák.

Azonban ahhoz, hogy a könyv minél több olvasó nevelését segíthesse elő, mindenekelőtt meg kell tartani a könyvet a könyvtár tulajdonában, biztosítani kell, hogy a könyv ne vesszen el, hogy azt pontosan visszahozzák és hogy ne rongálják a könyveket.

HOGYAN ÖVJÁK A KÖNYVTÁROSOK EZT A KINCSET?

Sajnos, eddig maguk a könyvtárosok sem, de a könyvtárat fenntartó szervek sem tekintették fontos kötelességüknek a könyvállomány védelmét. Egyes helyeken egyenesen bűnös könnyelműséggel találkozunk. Egyes könyvtárosok szinte természetesen dolognak kezdték tekinteni, hogy a könyvek elvesztek. Még a budapesti Szabó Ervin könyvtár kerületi könyvtáraiban is, ahol pedig gyakorlott és sok tapasztalattal bíró könyvtárosok dolgoznak, igen tekintélyes a könyvelveszések száma. Például a VII. kerületi 2. számú könyvtárban a felszabadulás óta 2000 könyv veszett el, melyből kb. 1000 kötet ifjúsági mű. Az elveszettek között vannak a legkeresettebb és legkedveltebb könyvek, amelyeket szinte minden nap kérnek a könyvtárostól, aki szomorú szívvel ugyan, de azt kell, hogy válaszolja az olvasónak: »nincs bent a könyvtárban«.

Előfordult az is, hogy az elveszett könyvet az állami antikvárium adta vissza a könyvtárnak, mert egyes olvasók ott próbálták eladni.

A vidéki könyvtárakban sem jobb a helyzet. Az Állami Ellenőrzési Központ az év elején vizsgálatot tartott több vidéki könyvtárban és súlyos hiányosságokat tárt fel. Például a volt pesti körzeti könyvtárnál 2440 kötet hiány mutatkozik. A váci városi könyvtárnál az 1951-52. évben kiadott és még vissza nem hozott könyvek száma 647, értéke kb. 14.000 forint. Itt a könyvkartotékot a szekrény mögött találta meg az ellenőr. A tolnamegyei megyei könyvtárban az ellenőrzés a faskamrában talált meg olyan könyveket, melyeknek a nyilvántartások szerint Máza községben kellett volna lenniök. Szabolcs megyében Bököny község könyvtárában a leküldött 300 kötetből 228 hiányzik.

Falun különösen ott mutatkozik nagy hiány, ahol a tanácsok se külön helyiséget, se zárható szekrényt nem biztosítottak a könyvtár részére.

Nincsen teljes képünk arról, hogyan óvják a könyvtárak állományát az üzemi könyvtárak, de számos jel arra mutat, hogy ezeknél is ezrekre, sőt tízezrekre tehető az elveszett könyvek száma, ami azt jelenti, hogy százezrekre rúg az az anyagi kár, ami az országot, a népet érte, a könyvek rossz, lelkiismeretlen kezelése miatt. Példáért itt sem kell messzire menni. A *Könyvtáros* legutóbbi számában, a »Pellengér« rovatban közölte a Csepel Autógyár könyvtárának gyalázatos helyzetét, ahol hosszú hónapokig nem biztosítottak se helyiséget, se polcot a könyveknek. (A cikk megjelenése után megígérték, hogy biztosítanak!)

Ez a példa is azt mutatja, hogy a könyvállományért nem lehet egyedül csak a könyvtárosokat felelőssé tenni, hanem ki kell mondani a könyvtárat fenntartó szerv felelősségét is. A megfelelő helyiséget, szekrényt, polcot stb.-t az esetek többségében maga a könyvtáros nem tud biztosítani. Ezért szükséges felelőssé tenni a tanácsszerveket is. A Szakszervezetek Országos Tanácsának pedig felelőssé kell tennie a szakszervezeti bizottságokat könyvállományukért is.

Feltétlenül szükséges, hogy rendelet, utasítás kötelezze a könyvtárat fenntartó szerveket a könyvállomány védelme feltételeinek biztosítására. Ugyanakkor felelőssé kell tenni a könyvtárost is minden kötet könyvért.

Ki kell mondani azt is, hogy az olvasó anyagilag felelős az általa aláírás ellenében átvett könyvekért. A késésért, az esetleges rongálásért is.

Ahhoz, hogy a felelőtlenségnek ez a mai állapota megszűnjék, szívós, kemény harcra van szükség. Szálljanak harcba maguk a könyvtárosok is és ne tűrjék akár csak egyetlenegy könyv elvesztését is.

Folyóiratunknak, *A Könyvtárosnak* irányítania kell ezt a harcot, kíméletlenül fel kell tárnia a visszasságokat s ugyanakkor tanácsot, tájékoztatást is kell adnia a könyvtárosoknak. A könyvtárosok is igényeljük ezt a támogatást és segítsenek feltárni és kijavítani a hibákat.

Egyes könyvtárvezetők, de népművelési szervek is, hajlamosak semmibevenni a könyvtári munka adminisztrációját és technikai teendőit. Rendkívül ostoba dolog lenézni a könyvtárak nyilvántartási és adminisztrációs munkáit. Egyesek ezt a »politikai munkára« hivatkozva teszik. Az ilyen elvtársak egyáltalán nem értik meg a dolog lényegét.

A könyvtár egész tevékenységének fő célja az, hogy segítse a párt politikáját

megérteni és megvalósítani. Minden könyvtár ezt kell tekintse munkája értelmének és legfőbb céljának. — De ha egy könyv nincsen beletárolva, akkor nem lehet kikölcsönözni. Ha nem tartja a könyvtáros nyilván, hogy kinél van a könyv, akkor nem is tudja megtalálni, ha azt mások keresik. Ha nem íratja alá a könyvtáros a könyv átvételét, akkor nem felelősségre, hanem felelőtleniségre neveli az olvasót. Naív hit lenne azt feltételezni hogy aki a könyvet ellopja, az majd nem fogja letagadni az átvételét.

Csak a pontos nyilvántartások segítségével lehet leleplezni az ellenséget is, mely egyes helyeken egyenesen törekszik a könyvtárak megkárosítására.

A könyvet kikölcsönözni egy alkalommal nem különösebben nehéz. Azonban a könyvtáros nem egyszer akar egy könyvet kikölcsönözni, hanem sokszor. Nem egyszer akarunk nevelőhatást, politikai nevelőmunkát végezni egy könyvvel, hanem sokszor Ennek előfeltétele a könyvtárak pontos adminisztrációja.

A KÖNYVTÁR LEGFONTOSABB OKMANYA A LETÁR

A leltár egyszerű nyilvántartás, kis falusi könyvtárak vezetői is könnyűszerrel meg tudják csinálni. Ennek ellenére előfordul, hogy nagyobb könyvtáraknál is rendetlenek a leltárak. A nyíregyházi megyei könyvtár leltára külön-külön lapokra gépeli a leltárat és számos hibát is ejt benne. Más szám van a könyvön és más szám a leltárban. Ez azt mutatja, hogy nem értették meg, miért is kell leltározni. A ceglédi járási könyvtár leltára nem folyamatos, hanem szakok szerint van csoportosítva.

A leltár nem állhat külön lapokból. A leltár egy bekötött vagy befűzött, előzetesen oldalszámozott és a könyvtár fenntartó szervével (községi könyvtár esetén a helyi tanács VB-val, megyei könyvtárnál a népművelési osztály vezetőjével) hitelesített könyv, amelybe a könyvtár tulajdonát képező minden egyes kötet könyvet folyamatos sorszám szerint be kell vezetni. Nem szabad kihagyni egy sort sem. Nem szabad újraírni a leltárat, csak a fenntartó szerv hozzájárulásával.

Egyes könyvtárakban hosszabb ideig állnak a könyvek leltározatlanul. Szabályként kell kimondani, hogy minden új könyvet azonnal, legkésőbb egy héten belül be kell leltározni, mert amíg a könyv még be sincsen leltározva, az olvasók számára egyszerűen nem is létezik.

Külön jelentősége van ennek most a választások előtt, amikor az olvasók érdeklődése a könyvek iránt nagy mértékben megnövekszik.

Ezért a könyvtárak minden használható könyvet azonnal leltározzanak be és bocsássák azokat az olvasók rendelkezésére.

Soronkívül leltárba kell venni a választással kapcsolatosan megjelent anyagokat, könyveket, brosrúákat, hogy még aznap kölcsönözni lehessen azokat.

Teljesen érthetetlen egyes könyvtárak, köztük még megyei könyvtárak, például a pestmegyei könyvtár topogása a leltározás körül. Ahelyett, hogy hozzáfognának soronkívül és befejeznék minél előbb, úgy tesznek, mint aki mindenre ráér, csak erre nem.

Teljesen megengedhetetlen, hogy a könyvtárban akárcsak egyetlen egy olyan könyv is legyen, mely nincsen beletárolva.

Nagyobb könyvtárakban a munka megkönnyítése érdekében szükséges, hogy a brosrúákat külön — egyszerűbb — leltárba vezessék be. Megkönnyíti a könyvtáros munkáját, ha a brosrúákat nem a polcokon tárolja — mint a könyveket, (így a brosrúák nagyrésze porosodásra van kárthatva) —, hanem nagyobb dobozokban, hasonlóképp a katalóguscédulákhoz.

Fontos okmányai a könyvtárnak a könyvkártyák és a személyi lapok, melyeken (vagy egyikén vagy másikon) az olvasó a könyv átvételét saját aláírásával igazolja.

Egyes könyvtárosok nehezen akarják megérteni az aláírás jelentőségét. Ezek az elvtársak elfeledkeznek azokról a kapitalista világból maradt csökevényekről, a magántulajdonosi gondoskodásról, amellyel — ha egy kicsit jobban körülnéznek — saját maguk is bőségesen találkozhatnak. Ezek az elvtársak számolják meg a hiányzó könyveket, és saját maguk fognak rádőbenni naivságuk következményeire.

A könyvállomány védelmét szolgálja a kölcsönzések határidejének nyilvántartása is. Egyes helyeken ezt teljesen elhanyagolják. Nem is olyan régen Nyíregyházán még egyszerű ábécé rendben álltak a kölcsönzési nyilvántartások. Pécssett sem voltak lejáratí rendben. A fővárosi kerületi könyvtárak a határidők leteltére általában pontosan figyelmeztetik az olvasót, ezt a megyei könyvtárak nagyobb-része teljesen elhanyagolja.

Szükséges lesz megvalósítani mindenütt, hogy a határidőn túl kint lévő könyv után naponta legalább 10 fillér bírságot kelljen fizetni az olvasónak. Ha egy könyvtár elhanyagolja a nyilvántartásokat, ez rendetlenségre szoktatja az olvasót is. Viszont a pontos, jól vezetett kölcsönzési nyilvántartások lehetővé teszik, hogy az olvasót rendre, pontosságra szoktassuk, aminek nemcsak a könyvtár, hanem az olvasó saját maga s az ország is hasznát látja.

Osszefoglalva:

1. A könyvtárosok haladéktalanul hozzák rendbe könyvtárak nyilvántartásait, mindenekelőtt leltározzanak be minden könyvet. Készüljenek fel ezzel is a választási feladatokra.
2. A könyvekre úgy vigyázzanak a könyvtárosok, mintha sajátjuk lenne. Ne úgy őrizték, hogy senkinek sem adják, hanem úgy, hogy minél több olvasónak adhassák a kezébe. Aláírás nélkül ne adjanak ki könyvet soha senkinek.
3. A könyvállomány védelmébe vonják be magukat az olvasókat is. Tartsanak olvasóértékeléseket, ahol a hibákat is megbeszélik. Kérjék az olvasók segítségét munkájukhoz.
4. Ne tekintsek a könyvtári adminisztrációt öncélnak, de tekintsek elengedhetetlen eszköznek a könyvtárosi munka valódi céljához: az olvasók, az ifjúság, a dolgozó nép szocialista neveléséhez.
5. Tanácsszerveink, a népművelési osztályok munkatársai, a népművelési előadó és ügyvezető elvtársak ellenőrizték és segítsék, hogy a könyvtárak e szerint dolgozzanak.

BARABASI REZSŐ

(Kérjük olvasóinkat, szóljanak hozzá, mondják el véleményüket, tapasztalataikat e cikkben felvetett kérdésekről. Szerk.)

„ÍGY VITTED EL“ — „ÍGY HOZTAD VISSZA!“

A könyvrongálás ellen így küzd szemléltetően az egri Megyei Könyvtár, ilyen céllal rendezett hasonló tárgyú kiállítást a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és ilyen plakát kifüggesztését tervezi a siófoki Járási Könyvtár, valamint több más könyvtár is. Követendő példa.